

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA PREVENTIVA
EFECTUADA A LA VIA LAIETANA , 2-6, BARCELONA

Data de la intervenció: 4 al 8 d'agost de 2008

Codi MUHBA: 088/08

Direcció: Cristina Sayos
Barcelona, 26 Novembre 2010

ÍNDEX

1. MOTIVACIONS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
2. METODOLOGIA
3. FITXA TÈCNICA
4. SITUACIÓ GEOGRÀFICA I HISTÒRICA
5. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS
6. TREBALL REALITZAT
7. CONCLUSIÓ
8. BIBLIOGRAFIA
9. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

ANNEX

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

1. MOTIVACIONS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

La intervenció arqueològica preventiva de la qual tracta la present memòria, s'ha dut a terme arrel de la necessitat per part de l'empresa **FECSA-ENDESA** de realitzar una canalització en rasa de la línia subterrània de la xarxa de Baixa Tensió a la Via Laietana, 2-6, de Barcelona.

L'obra respon al número de llicència FECZE0323479 i ha estat realitzada per l'empresa REDES BCN UTE.

Donat que aquest indret s'inclou en una zona d'interès arqueològic, es va creure oportuna la necessitat d'intervenir-hi arqueològicament, realitzant-se un Projecte (codi MUHBA 088/08) coordinat pel Museu d'Història de Barcelona, de l'Ajuntament de Barcelona, i encarregant-se de l'execució arqueològica a l'empresa **ATICS, S.L.** La direcció tècnica ha estat assumida per l'arqueòloga **Cristina Sayos**, i ha comptat amb la supervisió del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de Barcelona.

El treball arqueològic en qüestió ha estat realitzat entre el 4 i 8 d'agost de 2008.

2. METODOLOGIA

La metodologia emprada, sistemàtica i adequada s'inspira en el mètode de registre utilitzat per E.C. Harris (Harris, 1991).

El mètode de registre estratigràfic s'ha fonamentat en l'ús d'un registre codificat (Unitats Estratigràfiques) de tradició anglosaxona, realitzant-se plantes parcials acotades en tots els nivells físics extrets i la documentació fotogràfica pertinent.

Paral·lelament a aquesta tasca s'ha configurat la documentació planimètrica general, topogràfica i fotogràfica del jaciment.

En el cas de trobar-se material arqueològic es codificaria segons els següents criteris, **088** (Sigles de la intervenció arqueològica) – **08** (any del permís) – **nº de UE** (Unitat Estratigràfica) – **nº inventari** (Número de diferenciació de les peces més significatives).

3. FITXA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Via Laietana, 2-6
UBICACIÓ	Districte de Ciutat Vella, Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ED50 (UB/ITC)	X: 431652 m. Y: 4581688 m. Z: 7'50 m. s. n. m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	4 al 8 d'agost de 2008
PROMOTOR	FECSA-ENDESA
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Cristina Sayos

4. SITUACIÓ GEOGRÀFICA I HISTÒRICA

Com ja hem dit a l'apartat anterior, la intervenció arqueològica s'ha realitzat a la Via Laietana, 2-6, al districte de Ciutat Vella de Barcelona.

La ciutat de Barcelona es troba dins d'un terme municipal que s'estén a la costa de la mar Mediterrània en una plana d'uns 5 km d'amplària (l'extensió total del terme és de 91,41 km²), limitada al NW per la serra de Collserola, entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besós. La seva funció capital ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord-Sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besós-Congost-Ter) i que accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell el primer i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalana-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de turons suara anomenats. El Pla, que des de Collserola va baixant suaument i d'una manera regular, en el punt de contacte entre la Ciutat Vella i l'Eixample, es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana. Aquest tall va ser aprofitat per la defensa, recolzant-hi les muralles, o per a l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins aprofitant el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral.

Aixa doncs, el Pla es pot dividir en tres sectors: El *Pla inclinat*, els *turons arran de mar*, i el *pla de baix*, que correspondria a la zona compresa entre l'esglaó i el mar. En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, dels corrents marins.

Fins la segona meitat del s. XIX la població barcelonina es concentrà a l'anomenat *Casc Antic*, zona amb gran tradició històrica on l'assentament de l'home es remunta fins a la mateixa prehistòria, amb un neolític cardial que es va assentar a la zona de Sant Pau del Camp; la ciutat romana es troba en el centre del casc antic i de l'època medieval i moderna molts edificis encara resten en peu. Barcelona, va sorgir de l'expansió medieval com una ciutat que havia arribat als seus límits espacials i que es disposava a ordenar el seu teixit urbà i social.

Les muralles del s. XIII havien resguardat les *viles noves* creades fora del recinte romà i a partir del s. XV Barcelona va protegir amb un tercer tram de muralla els camps de cultiu del raval.

A l'interior del nou perfil urbà, quan la cort s'havia allunyat de les seves portes i el Mediterrani es feia petit davant el comerç atlàntic, la Barcelona consolidada va erigir la ciutat gòtica al voltant de l'estructurat centre geomètric i polític de la Plaça Sant Jaume, mentre apareixia amb força la ciutat artesanal als voltants de Santa maria del Mar que convertiria a la Barcelona de l'època en una ciutat de mercaders, navegants, comerciants i professionals. Es tractava doncs d'una ciutat participativa, corporativa i selectiva. Era la Barcelona dels gremis.

La Plaça Sant Jaume es troba al cim del *mont Tàber*, geològicament és un paleorelleu exhumat en retrocedir gradualment el "graó barceloní"; sobre aquest turó s'ubicà la ciutat romana en època d'August.

Respon a la probable ubicació de l'antic *forum* de la ciutat romana, a la intersecció entre els dos eixos de la ciutat, el *Decumanus* i el *Cardo Maximus*, aquest últim es trobava a l'actual carrer Llibreteria i al carrer del Call.

Les darreres grans reformes que renoven la fisonomia de Barcelona, es duen a terme el segle XIX, amb l'obertura del carrer de la Princesa, l'enderroc de la muralla, la construcció de la Via Laietana entre el 1908 i 1958 (l'obertura física de la Via Laietana va afectar uns tres-cents edificis i unes dues mil famílies), la demolició de la Ciutadella Militar, i la construcció del mercat del Born.

Igualment, la construcció de diferents edificis al voltant del Pla de Palau, com ara els Porxos d'en Xifré, van separar el barri del que havia estat la seva ancestral font de riquesa, el mar.

Túnels del futur metro, Via Laietana (Museu d'Història de Barcelona)

5. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

Amb la recerca al Centre de Documentació del Museu d'Història de Barcelona hem trobat diverses intervencions arqueològiques realitzades a la mateixa Via Laietana o carrers del voltant.

Segons la Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Jaume I de l'Albert Martín i Menéndez (Martín 1995) es va documentar un fragment de la muralla romana d'època fundacional, tallada degut el gran nombre d'infraestructures de carrer que es troben a la zona. També es va destacar la forta presència de material ceràmic d'època moderna.

La Memòria de la intervenció realitzada als carrers d'Argenteria i Manresa (Miró, N. 1997) destaca la presència d'una necròpolis tardoromana (ss.IV-V); també es va localitzar un pou (ss. XIV-XV), així com nombrosos fonaments de murs i restes de pous morts d'època moderna; a més de moltes canalitzacions d'aigua, fet que podria estar relacionat amb la indústria del teixit.

Amb la Memòria de la intervenció arqueològica realitzada al Solar núm. 14 de la Via Laietana de Barcelona: antic Cinema Princesa (Bacaria, A; Griñó, D., 2000) es va documentar les fonamentacions de l'antic Cinema Princesa, així com un conjunt d'estructures corresponents a dipòsits i pous dels ss. XVIII i XIX. També es van documentar pous i murs de l'edat mitjana i moderna, així com una sitja d'època romana.

Segons la Memòria de la intervenció arqueològica realitzada a la Llotja de Mar: sondejos arqueològics (Suau,L; Caballé, G; Abad, S. 2000) es va poder documentar la construcció i les diferents reformes de la Llotja de Mar. Es van localitzar diversos murs d'època baixmedieval i moderna. I també un pòrtic, localitzant estructures del s. XVI-XVII (principalment dipòsits que s'utilitzaven per emmagatzemar gra).

Al carrer Via Laietana 14 es va fer una intervenció en el que la seva Memòria del informe del seguiment arqueològic (Griñó, D. 2000) va destacar la troballa d'un mur, un pou de cronologia indeterminada i diferents fragments ceràmics.

Amb la Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Bòria 1-11, Via Laietana 22 i Princesa 1 i 13. (Casas, J. 2002) es va documentar dos murs, un d'ells de cronologia indeterminada i l'altre del segle XVII-XVIII. També es va trobar un paviment de rajoles hidràuliques així com un mur de finals del segle XIX o principis del segle XX.

A la Memòria de la intervenció arqueològica efectuada als carrers Via Laietana 61, Via Laietana 49-71, Via laietana 55-66, carrer Comtal 31-37, carrer de les Magdalenes 12-14 i carrer de Tomàs Mieres 5-7 (Orri, E. 2003) es destaca la troballa de diversos murs del segle XVIII-XIX així com un dipòsit de la mateixa cronologia.

Segons la Memòria de la intervenció arqueològica realitzada al carrer Joan Massana 2-8, Via Laietana 6 i Canvis Nous 2-6 (Durà, B. 2004) es va localitzar diferents infraestructures de carrer de finals del segle XIX – principis del s. XX, però no es va trobar cap tipus de material arqueològic.

La Memòria de la intervenció arqueològica del carrer Àngel Baixeres 1-9 (Muñoz, I. 2004) documenta un mur del segle XIX i cap mena de material arqueològic.

La Memòria del seguiment arqueològic a La Via Laietana 55-61 (Durà, B. 2004) va donar resultat negatiu en troballes arqueològiques.

A l'any 2005 trobem tres memòries; la primera és la Memòria del seguiment arqueològic realitzat a la Plaça Antoni Maura 6, 10, Via Laietana 33, 39, 47, i el carrer Comtal 13. (Torres, D. 2005) on es documenta un paviment de llambordes del segle XIX; la segona és la Memòria de la intervenció arqueològica preventiva efectuada al carrer Argenteria 2 i 5-17, Via Laietana 20, Plaça de l'Àngel 5 (Juan, Ll. 2005) on s'especifica l'existència d'un mur paral·lel a l'actual línia de façana sense cap mena d'estratigrafia ni material associat; és molt possible que les restes pertanyin a l'immoble que va ocupar la parcel·la fins la construcció de l'actual Via Laietana; i la tercera la Memòria de la intervenció arqueològica preventiva efectuada al carrer de l'argenteria 2 i Via Laietana 18 (parada Jaume I, línia 4 dels FMB) (Griñó, D. 2005) on els resultats arqueològics van ser negatius.

6. TREBALL REALITZAT

El dia 29 de Juliol de 2008 s'inicien els treballs per tal de dur a terme la canalització en rasa de la línia subterrània en xarxa a la Via Laietana, núm. 2-6, de la ciutat de Barcelona.

Segons el projecte d'obra presentat al MUHBA, es preveia l'obertura d'una rasa de 33 metres de llargada, per 0,80 m d'amplada i entre 0'40 i 0'50 m de fondària.

Aquesta rasa s'ha denominat amb el núm. 100, mentre que les diferents UE documentades s'han anat numerant a partir del núm. 101, correlativament.

D'aquesta manera es va procedir a l'obertura del subsòl, amb martell pneumàtic, inicialment, i amb pic posteriorment. El primer nivell documentat (UE. 101) ha estat el paviment modern del carrer, format per panots de 20x20x2 cm., a més de la seva preparació de formigó (UE 102), la potència de la qual oscil·lava uns 18 cm. Per sota d'aquest paviment es va documentar un nou estrat (UE 103), format per sauló barrejat amb material constructiu, que sol ser el sediment utilitzat habitualment per al farciment de les rases realitzades per la instal·lació de serveis; tot aquest sediment es va anar traient de forma manual, amb pic i pala, i tenia una potència entre 20 i 30 cm.

Un cop oberta la rasa, es va procedir a col·locar els cables de la línia subterrània, i es va tornar a tancar la rasa.

Així doncs, sense cap incidència a destacar, es van donar per acabats els treballs a que fa referència aquest informe el 30 de Juliol de 2008.

7. CONCLUSIÓ

El resultat de la intervenció a la Via Laietana 2-6, amb el codi MUHBA 088/08 constata la inexistència de restes arqueològiques a la zona afectada, i per tant podem parlar de resultats negatius.

L'estratigrafia que s'ha pogut documentar ha consistit en una seqüència contemporània formada per una capa de panots de 2 cm que formen el paviment del carrer i que cobreix a una capa de preparació de formigó de 18 cm. Per sota d'aquesta capa de formigó ha aparegut sauló barrejat amb argiles i material constructiu, que cobria serveis moderns (cables d'aigua, gas, electricitat), amb 20-30 cm de profunditat.

Afirmem que no s'ha observat l'existència de cap estructura o resta arqueològica de cap mena, i tampoc s'ha trobat cap tipus de material arqueològic.

L'escassa profunditat de les rases realitzades (amb un màxim de 50 cm), ha impedit documentar les cotes inferiors, per la qual cosa no es pot descartar que hi hagi restes arqueològiques per sota d'aquestes.

8. BIBLIOGRAFIA

- **AAVV.:** *QUARHIS 2*. Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona. Barcelona 2006
- **BACARIA, A.:** *Memòria de la intervenció arqueològica realitzada al solar núm. 14 de la via Laietana de Barcelona: antic Cinema Princesa*. Barcelona 2000.
- **CASAS, J.:** *Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Bòria 1-11, Via Laietana 22 i carrer de la Princesa 1 i 13*. Barcelona 2002
- **CIRICI, A:** *Barcelona pam a pam*. Editorial Teide. Barcelona 1976.
- **DDAA:** *Els Barris de Barcelona*. Volum 1. Ciutat Vella i l'Eixample. Enciclopèdia Catalana. Barcelona 1999.
- **DURÀ, B.:** *Memòria de la intervenció arqueològica realitzada al carrer Joan Massana 2-8, Via Laietana 6 i Canvia Nous 2-6*. Barcelona 2004
- **DURÀ, B.:** *Memòria del seguiment arqueològic a Via laietana 55-61*. Barcelona 2004
- **GRIÑÓ, D.:** *Memòria de l'informe del seguiment arqueològic del carrer Via Laietana 14*. Barcelona 2000
- **GRIÑÓ, D.:** *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva efectuada al carrer de l'Argenteria 2, Via Laietana 18 (parada Jaume I, línia 4 dels FMB)*. Barcelona 2005
- **HARRIS, C.:** *Principios de estratigrafia: manual de excavación arqueológica*. Editorial Crítica. Barcelona 1991.
- **JUAN, LL.:** *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva efectuada al carrer de l'Argenteria 2 i 5-17, Via Laietana 20, Plaça de l'Àngel 5*. Barcelona 2005

- **MARTÍN I MENÉNDEZ, A.:** *Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Jaume I.* MUHBA, Servei d'Arqueologia. Barcelona 1995
- **MIRÓ, N.:** *Memòria de la intervenció realitzada als carrers de l'Argenteria i Manresa.* MUHBA, Servei d'Arqueologia. Barcelona 1997
- **MUÑOZ, I.:** *Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Àngel Baixeras 1-9.* Barcelona 2004
- **ORRI, E.:** *Memòria de la intervenció arqueològica efectuada als carrers de Via Laietana 49-71, Via Laietana 55-66, carrer Comtal 31-37, carrer de les Magdalenes 12-14 i carrer de Tomàs Mieres 5-7.* Barcelona 2003
- **SUAU, L.:** *Memòria de la intervenció arqueològica realitzada a la Llotja de Mar: sondejos arqueològics.* Barcelona 2000
- **TORRES, D.:** *Memòria del seguiment arqueològic realitzat a la Plaça Antoni Maura 6, 10; Via Laietana 33, 39, 47 i carrer Comtal 13 de Barcelona.* Barcelona 2005

9. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE: 101	
JACIMENT: Via Laietana 2-6		Codi MUHBA: 088/08		Cronologia: S.XX
DEFINICIÓ :	Paviment actual del carrer.			
DESCRIPCIÓ :	Panots de 20x20 cm. Cota inicial: 7,50 m.s.n.m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	102, 103	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE: 102	
JACIMENT: Via Laietana 2-6		Codi MUHBA: 088/08		Cronologia: S.XX
DEFINICIÓ :	Preparació del paviment actual del carrer. Cota inicial: 7,45 m.s.n.m.			
DESCRIPCIÓ :	Preparació del formigó.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	103	Es cobert per	101
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 103		
JACIMENT: Via laietana 2-6	Codi MUHBA: 088/08	Cronologia: S.XX		
DEFINICIÓ :	Estrat			
DESCRIPCIÓ :	Estrat format per sauló estèril (argiles i material constructiu). Cota inicial: 7,34 m.s.n.m. Cota inicial: 6,80 m.s.n.m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	101, 102
	Talla a	.	Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

ANNEX

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Foto 1. Obrers començant a rebaixar un tram de la rasa

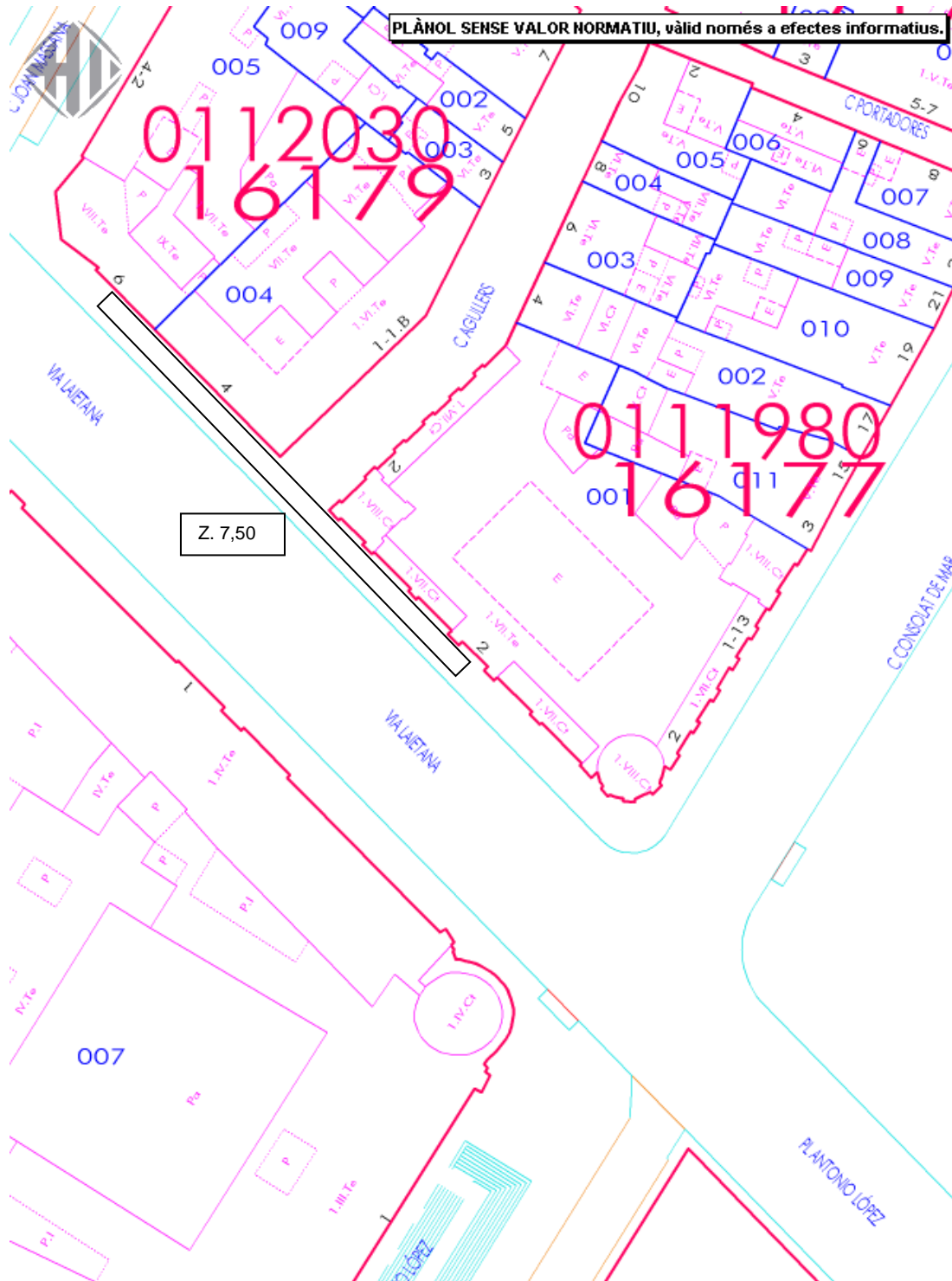

Foto 2. Tram de la rasa en procés de ser rebaixat

Foto 3. Seqüència estratigràfica de la rasa

DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

Rasa